

VI. Wiek wojen

Temat	Wymagania podstawowe. Uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe. Uczeń:
1. Angielska monarchia parlamentarna	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1649 r. – ścięcie Karola I, 1660 r. – restauracja monarchii, 1679 r. – uchwalenie <i>Habeas Corpus Act</i> • poprawnie posługuje się terminami: gentry, purytanie, rojaliści, restauracja monarchii • przedstawia dokonania postaci: Henryka VIII, Elżbiety I, Karola I, Olivera Cromwella, Karola II Stuarta, Wilhelma Orańskiego • podaje co najmniej jedną przyczynę wojny domowej w Anglii • charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok uchwalenia Aktu nawigacyjnego – 1651 r. • podaje przyczyny konfliktu króla Karola I z parlamentem • ocenia dokonania Olivera Cromwella dla ukształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii • wyjaśnia, kim byli ojcowie pielgrzymi i podaje, jakie święto upamiętnia ich przybycie do Ameryki • wymienia przedstawicieli zasiadających w angielskiej Izbie Gmin oraz w Izbie Lordów • omawia przyczyny wojny domowej w Anglii • określa skutki uchwalenia Aktu nawigacyjnego • przedstawia kolejne etapy kształtowania się angielskiej monarchii parlamentarnej
2. Monarchia absolutna we Francji	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Ludwika XIV, Armanda Richelieu, Jeana Baptiste’a Colberta, Moliera, Pierre’a Corneille’a, Jeana Baptiste’a Racine’a • poprawnie posługuje się terminami: monarchia absolutna, merkantylizm • omawia rządy absolutne na przykładzie panowania Ludwika XIV • podaje przykładowe osiągnięcia kultury i sztuki francuskiej XVII w. • wymienia co najmniej jedną cechę gospodarki merkantylistycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia działania kardynała Richelieu, które doprowadziły do stworzenia we Francji monarchii absolutnej • określa stosunek Ludwika XIV do innowierców • wyjaśnia, jaką rolę w walce z opozycją wobec rządów króla pełniła Bastylia • omawia rozwój gospodarczy we Francji • podaje zasady funkcjonowania merkantylizmu • porównuje monarchię absolutną z monarchią parlamentarną • charakteryzuje rozwój kultury i sztuki za panowania Ludwika XIV
3. Początki rządów Wazów	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1605 r. – bitwa pod Kircholmem, 1627 r. – bitwa pod Oliwą, 1629 r. – rozejm w Starym Targu • przedstawia dokonania postaci: Zygmunta III Wazy, Mikołaja Zebrzydowskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Koniecpolskiego • poprawnie posługuje się terminami: rokosz, husaria • podaje co najmniej jedną przyczynę konfliktu Zygmunta III ze szlachtą • wskazuje na mapie tereny, na których toczyły się walki w czasie wojen polsko-szwedzkich 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia okoliczności wyboru Zygmunta III Wazy na króla Polski • wskazuje pokrewieństwo Zygmunta III Wazy z Jagiellonami • ocenia politykę zagraniczną i wewnętrzną Zygmunta III Wazy • przedstawia sytuację innowierców oraz wpływy jezuitów w państwie rządonym przez Zygmunta III Wazę • wymienia przyczyny i skutki wojen polsko-szwedzkich • opisuje uzbrojenie husarii
4. Konflikt z Rosją i Turcją	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1610 r. – bitwa pod Kłuszynem, 1612 r. – kapitulacja Smoleńska, 1634 r. – pokój w Polanowie, 1620 r. – bitwa pod Cecorą • przedstawia dokonania postaci: Borysa Godunowa, Wasyla Szujskiego, Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza • poprawnie posługuje się terminami: dymitriady, Dzikie Pola, porohy, Zaporozże, Kozacy, kozaczyzna, ataman, sicz • wymienia co najmniej po jednej przyczynie wojen prowadzonych w pierwszej połowie XVII w. z Rosją i Turcją • omawia sytuację Kozaków zamieszkujących Zaporozże • wskazuje na mapie Smoleńsk, Moskwę, Zaporozże 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg i skutki walk o tron moskiewski w XVII w. • omawia przyczyny oraz przebieg wojen z Turcją w pierwszej połowie XVII w. • wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z powstania kozaczyzny • charakteryzuje rolę hetmanów Stanisława Żółkiewskiego i Jana Karola Chodkiewicza w bitwach pod Kłuszynem, Cecorą i Chocimiem • przedstawia sytuację militarną Rzeczypospolitej w pierwszej połowie XVII w.

5. Powstanie kozackie	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1648 r. – wybuch powstania Chmielnickiego, klęska pod Żółtymi Wodami, 1651 r. – zwycięstwo wojsk polskich pod Beresteczkiem, 1654 r. – porozumienie w Perejasławiu, 1658 r. – ugoda w Hadziaczu, 1667 r. – rozejm w Andruszowie, 1686 r. – przyznanie Rosji Ukrainy lewobrzeżnej • przedstawia dokonania postaci: Władysława IV, Jana Kazimierza, Bohdana Chmielnickiego, Tuhaj-beja, Jeremiego Wiśniowieckiego • omawia pozycję społeczną i polityczną Kozaków w Rzeczypospolitej • wymienia co najmniej jedną przyczynę powstania kozackiego • wskazuje na mapie zasięg powstania Chmielnickiego • przedstawia skutki powstania Chmielnickiego 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sytuację Kozaków na Ukrainie • podaje przyczyny, przebieg i skutki wybuchu powstań kozackich na Ukrainie • omawia rolę Tatarów w wojnie Kozaków z wojskiem polskim • przedstawia zróżnicowanie religijne i działalność jezuitów na Ukrainie • porównuje uzbrojenie wojska zaporoskiego z wyposażeniem husarii • wymienia postanowienia rozejmu zawartego w Hadziaczu • wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Rosji na mocy pokoju wieczystego z 1686 r.
6. Potop szwedzki	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1655 r. – początek potopu szwedzkiego, konfederacja w Tyszowcach, obrona Jasnej Góry, 1656 r. – bitwa pod Warką, 1660 r. – pokój w Oliwie • przedstawia dokonania postaci: Karola Gustawa, Hieronima Radziejowskiego, Janusza Radziwiłła, Augustyna Kordeckiego, Stefana Czarnieckiego, Jerzego Rakoczego • wymienia przyczyny i skutki najazdu Szwedów na Polskę • wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew potopu szwedzkiego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia okoliczności najazdu Szwedów na Polskę • określa znaczenie ataku Szwedów na klasztor jasnogórski dla przebiegu wojny polsko-szwedzkiej • omawia kolejne etapy potopu szwedzkiego • ocenia postawę króla Jana Kazimierza podczas konfliktu polsko-szwedzkiego • wyjaśnia znaczenie podpisania traktatów welawsko-bydgoskich
7. Kryzys Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1673 r. – bitwa pod Chocimiem, 1683 r. – bitwa pod Wiedniem, 1699 r. – pokój z Turcją w Karłowicach • przedstawia dokonania postaci: Jerzego Lubomirskiego, Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana Sobieskiego, Marii Kazimiery, Władysława Sicińskiego • poprawnie posługuje się terminami: abdykować, Święta Liga, <i>liberum veto</i> • lokalizuje na mapie miejsca bitew w czasie wojen Polski z Turcją • wskazuje przyczyny wojny z Turcją w drugiej połowie XVII w. • omawia znaczenie bitwy pod Wiedniem z 1683 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje politykę dynastyczną Jana Kazimierza i wskazuje przyczyny jego abdykacji • omawia przebieg bitwy pod Chocimiem w 1673 r. • opisuje okoliczności elekcji Jana III Sobieskiego • przedstawia przyczyny, przebieg i skutki odsieczy wiedeńskiej • wyjaśnia, na czym polegał kryzys Rzeczypospolitej w drugiej połowie XVII w. • ocenia znaczenie zastosowania <i>liberum veto</i> w celu zerwania sejmu
8. Kultura baroku i sarmatyzmu	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Jana Sebastiana Bacha, Jerzego Fryderyka Haendla, Antonia Vivaldiego, Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Chryzostoma Paska, Wespazjana Kochanowskiego, Wacława Potockiego • poprawnie posługuje się terminami: barok, makaronizmy, portret trumienny, sarmatyzm • omawia cechy charakterystyczne dla architektury epoki baroku • wskazuje kościół Il Gesù i Wersal jako wzorcowe budowle w stylu barokowym • omawia cechy charakterystyczne sztuki barokowej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje związek sztuki barokowej z kontrreformacją • wymienia cechy charakterystyczne rzeźby barokowej • omawia tematykę dominującą w malarstwie i rzeźbie epoki baroku • charakteryzuje polską literaturę barokową • przedstawia cechy charakterystyczne kultury sarmackiej • opisuje typowy strój polskiej szlachty z XVII w.